

Granskning av särskilt stöd inom grundskolan

Rapport

Sävsjö kommun

KPMG AB

2024-12-06

Antal sidor 18

Sävsjö kommun
Granskning av särskilt stöd inom grundskolan

2024-12-06

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Utredning	8
3.2	Samråd med elevhälsan	9
3.3	Åtgärdsprogram	10
3.4	Åtgärder	12
3.5	Uppföljning	14
4	Samlad bedömning och rekommendationer	17

1 Sammanfattning

KPMG har av Sävsjö kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma om barn- och utbildningsnämnden säkerställer att arbetet med särskilt stöd bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer.

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma om barn- och utbildningsnämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att arbetet med särskilt stöd (beslutsfattande med mera) bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att barn- och utbildningsnämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning i allt väsentligt säkerställer att arbetet med särskilt stöd bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer.

Bakgrunden till vår samlade bedömning är att granskningen visat att nämnden styr grundskolan dels genom resursfördelning som beaktar elevers olika behov, dels genom systematiskt kvalitetsarbete som omfattar särskilt stöd både i form av uppföljning och åtgärder. Vi bedömer dock att analysen behöver utvecklas.

Av stickprov, skolenkät och intervjuer framgår att utredningar inleds i det fall elever riskerar att inte nå betygskriterierna trots extra anpassningar och att samråd sker med elevhälsan.

Åtgärdsprogram upprättas och åtgärder vidtas, men det finns formella brister i besluten och vi bedömer att de åtgärder som anges i åtgärdsprogrammen inte alltid uppfyller kraven på särskilt stöd. För övrigt bedömer vi att barn- och utbildningsnämnden inte uppfyller lagens krav på att elevhälsa ska omfatta psykologisk insats som liksom de andra insatserna främst ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Bedömning
Inleds utredning i de fall där elever riskerar att inte nå betygskriterierna trots extra anpassningar?	ja
Sker samråd med elevhälsan i samband med utredning av behov av särskilt stöd?	i allt väsentligt
Upprättas åtgärdsprogram där elevens behov av särskilt stöd, och hur det ska tillgodoses, framgår?	delvis
Genomförs åtgärder som tillgodoser elevens behov av särskilt stöd och följs åtgärderna upp i enlighet med åtgärdsprogrammet?	delvis
Följer nämnden upp arbetet med särskilt stöd?	i allt väsentligt

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- säkerställa ett ändamålsenligt och likvärdigt arbete (inklusive dokumentation) på enheterna vad gäller utredning inför beslut om särskilt stöd samt vad gäller formulering av elevs behov och åtgärder att vidta. (Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, SKOLFS 2022:334)
- säkerställa att det vid varje skolenhet finns tillgång till en elevhälsa som omfattar psykologisk insats som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande samt finns tillgänglig för samråd under utredning av elevs behov av särskilt stöd. (2 kap. 25 § och 3 kap. 7 § 2 st. SkoL)
- säkerställa att formella krav på upprättande av åtgärdsprogram uppfylls. (2 kap. 8 § och 3 kap. 9 § SkoL)
- följa upp förutsättningar för särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning vid respektive skolenhet och vid eventuella brister åtgärda desamma. (3 kap. 11 § och 4 kap. 7 § SkoL)
- utveckla och dokumentera analys och åtgärder att vidta inom ram för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete (4. kap. 3 och 6 §§ SkoL)
- besluta om dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete. (4 kap. 3 § SkoL och 6 kap. 38 § 1 p KL)

2 Bakgrund

Vi har av Sävsjö kommuns revisorer fått i uppdrag att bedöma om barn- och utbildningsnämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning, säkerställer att arbetet med särskilt stöd bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Utbildningen i landet ska vara likvärdig och ta hänsyn till elevers olika behov. En av skolans huvuduppgifter är att anpassa undervisningen så att varje elev får möjlighet att lära på det sätt som passar eleven bäst. Eleven har rätt att få den stimulans, det stöd och de extra anpassningar som behövs för att nå så långt som möjligt inom den ordinarie undervisningen. Om skolan misstänker att eleven trots detta inte kommer att nå kunskapsmålen i ett eller flera ämnen ska skolan ge eleven särskilt stöd. Rätten till särskilt stöd är kopplad till rätten att nå de betygskriterier som minst ska uppnås eller till att eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.

Sävsjö kommuns revisorer bedömer i sin risk- och väsentlighetsanalys att alla elever inte får det särskilda stöd, i enlighet med gällande styrdokument, som eleven behöver. Därav genomförs denna granskning.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Det övergripande syftet med granskningen har varit att bedöma om barn- och utbildningsnämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att arbetet med särskilt stöd (beslutsfattande med mera) bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Inleds utredning i de fall där elever riskerar att inte nå betygskriterierna trots extra anpassningar?
- Sker samråd med elevhälsan i samband med utredning av behov av särskilt stöd?
- Upprättas åtgärdsprogram där elevens behov av särskilt stöd, och hur det ska tillgodoses, framgår?
- Genomförs åtgärder som tillgodoser elevens behov av särskilt stöd och följs åtgärderna upp i enlighet med åtgärdsprogrammet?
- Följer nämnden upp arbetet med särskilt stöd?

Granskningen har avgränsats till grundskolan.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

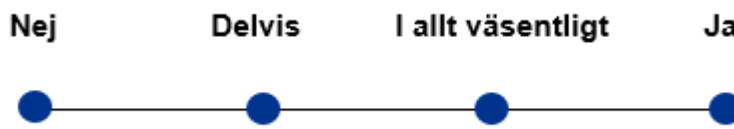
- kommunallag (2017:725) 6 kap. 6 §
- skollag (2010:800) 2 kap. 8 §, 3 kap. 7 §, 9 § och 12 j § samt 4 kap. 3 och 5 §§, och

- interna riktlinjer och regler.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom studier av Skolinspektionens beslut och skolenkät samt interna styrdokument såsom riktlinjer, rutiner, uppföljning och systematiskt kvalitetsarbete. I granskningen har också intervjuer genomförts med barn- och utbildningsnämndens presidium, skolchef samt urval av rektorer, lärare och representanter för personal inom elevhälsan. Tre stickprov av åtgärdsprogram har tagits från vardera grundskolenheten i urvalet av skolenheter. Urvalet har gjorts av de tre första beslutade åtgärdsprogrammen efter den 1 januari 2024.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Rapporten är faktakontrollerad av förvaltningschef.

3 Resultat av granskningen

På barn- och utbildningsförvaltningen finns styrdokumentet *Rutiner och riktlinjer särskilt stöd*. Dokumentet bygger på modeller och texter från Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten. Styrdokumentet innehåller ingen reglering som gäller specifikt för grundskolorna i Sävsjö kommun.

Tabellen nedan visar de senaste uppgifterna ur offentlig statistik vad gäller andel elever i grundskolan som har åtgärdsprogram samt andel elever i årskurs 6 respektive årskurs 9 som inte uppnått betygskriterierna i alla ämnen. Uppgifterna jämförs med rikets genomsnitt.

2022/2023	Sävsjö ¹	Riket ²
Andel elever med åtgärdsprogram	8,6 %	5,9 %
Andel elever som får enskild undervisning	0,0 %	0,8 %
Andel elever i särskild undervisningsgrupp	0,2-0,3 % ³	1,3 %
Andel elever med anpassad studiegång ⁴	1,7 %	1,3 %
Andel elever som ej uppnått betygskriterierna i alla ämnen, årskurs 6	27,6 %	28,8 %
Andel elever som ej uppnått betygskriterierna i alla ämnen, årskurs 9	23,6 %	26,8 %

Av uppgifterna ovan kan vi se att måluppfyllelsen efter årskurs 6 i Sävsjö kommun är något högre än rikets genomsnitt. Även måluppfyllelsen efter årskurs 9 var högre i Sävsjö kommun än i riket som genomsnitt. Måluppfyllelsen varierar dock mellan 3 och 13 procentenheter mellan åren, vilket innebär att måluppfyllelsen i Sävsjö ibland ligger över rikets genomsnitt och ibland under.

Andel elever med åtgärdsprogram i Sävsjö kommun är något högre än genomsnittet i riket. Det är en högre andel av eleverna i Sävsjö som har en anpassad studiegång⁵, men samtidigt en lägre andel som har placering i särskild undervisningsgrupp⁶ som åtgärd. I intervjuer framgår att Skolinspektionen identifierat brister gällande att beslut om undervisning i särskild undervisningsgrupp inte har fattats. Bristen är, enligt

¹ Kommunal huvudman

² Samtliga huvudmän

³ I statistiken anges ingen exakt uppgift utan bara att antalet baseras på 1-4 elever.

⁴ Om det särskilda stödet inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar får ett beslut om särskilt stöd innebära avvikelser från den timplanen samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen.

⁵ Anpassad studiegång avser avvikelser från den timplanen samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen. (3 kap. 12 §)

⁶ Om det finns särskilda skäl får särskilt stöd ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till. (3 kap. 11 § SkoL)

Sävsjö kommun

Granskning av särskilt stöd inom grundskolan

2024-12-06

skolchef, åtgärdad och i nämndens kvalitetsrapport från vårterminen 2024 framgår att nio elever, det vill säga drygt 0,7 procent av eleverna i grundskolan har placering i särskild undervisningsgrupp. Drygt 0,2 procent av eleverna

har enskild undervisning och 2,4 procent har anpassad studiegång.

Tabellen nedan visar andel elever i årskurs 9 som inte uppnådde betygskriterierna i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk läsåren 2022/2023 och 2023/2024.

Sävsjö	2022/2023	2023/2024
engelska	7,1 %	7,9 % ⁷
matematik	10,8 %	13,4 % ⁸
svenska	4,9 %	6,4 % ⁹
svenska som andraspråk	18,4 %	23,3 % ¹⁰

Skolverket

Tabellen nedan visar andel elever i årskurs 6 läsåret 2019/2020 och i årskurs 9 2022/2023 som inte uppnådde betygskriterierna i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk.

Sävsjö	2019/2020 åk. 6	2022/2023 åk. 9
engelska	13,1 %	7,1 %
matematik	8,3 %	10,8 %
svenska	1-4 % ¹¹	4,9 %
svenska som andraspråk	30,9 %	18,4 %

Skolverket

Uppgifterna ovan visar att andel elever som når målen i engelska ökar från årskurs 6 till årskurs 9. Utvecklingen är den motsatta i matematik. Att andelen elever som når målen i svenska som andraspråk ökar från årskurs 6 till årskurs 9 kan ha sin förklaring i att eleverna har befunnit sig i språkområdet tre år längre. Även om andel elever med åtgärdsprogram i Sävsjö kommun är högre än genomsnittet i riket, trots att måluppfyllelsen är högre i Sävsjö, talar statistiken ovan inte för att andelen åtgärdsprogram är för hög.

⁷ Omfattar 126 elever.

⁸ Omfattar 127 elever.

⁹ Omfattar 97 elever.

¹⁰ Omfattar 30 elever.

¹¹ Då antalet elever motsvarar 1-4 anges inte uppgiften i offentlig statistik.

3.1 Utredning

”Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd”, enligt 3 kap. 7 § skollagen. Beslut om särskilt stöd fattas av rektor. Huvudmannen ansvarar dock för att rektor har ekonomiska förutsättningar att besluta om särskilt stöd och att arbetet med särskilt stöd i övrigt fungerar på skolenheterna.¹²

I Skolinspektionens skolenkät, som genomförs hos varje huvudman vartannat år, tillfrågades alla undervisande lärare¹³ om bland annat särskilt stöd. Den första siffran i kolumnen anger genomsnittet i Sävsjö kommuns kommunala skolor och den andra siffran genomsnittet i enkätomgången.

Utredning – särskilt stöd	Avger positivt svar ¹⁴	Index ¹⁵
Tycker du att skolan utreder behovet av särskilt stöd skyndsamt när extra anpassningar inte är tillräckliga?	69 % / 57 %	6,4 / 5,7

Skolenkäten för undervisande lärare våren 2023, Skolinspektionen

Av uppgiften ovan kan vi se att grundskollärarna i Sävsjö kommun i högre grad än genomsnittet i enkätomgången bedömer att ”skolan utreder behovet av särskilt stöd skyndsamt”.

I intervjuer med rektorer, lärare och representanter för elevhälsan framgår att det finns en tydlig process från det att skolpersonal befarar att en elev inte kommer att uppnå målen för utbildningen till dess att beslut om åtgärdsprogram fattas. Anmälan till rektor kan göras på flera olika sätt, till exempel genom QR-kod som leder till ett dokument som fylls i och lämnas till rektor eller genom samtal med elevhälsan. Samtliga respondenter från enheterna bedömer att utredning alltid inleds och att det i huvudsak görs skyndsamt. En utredning kan ta upp till tre veckor att genomföra, men eftersom det främst är den specialpedagogiska insatsen som ansvarar för utredningen kan det ta längre tid om flera ärenden initieras samtidigt. Lärarna påtalar dock att även om utredningens resultat kan dröja så vidtas kontinuerligt lämpliga åtgärder i form av extra anpassningar.

Omkring var fjärde lärare upplever att skolan bara ”till viss del” utreder behov av särskilt stöd skyndsamt. Ett par respondenter menar att det kan bero på att lärarna vill att det ska gå fortare när ett ärende anmäls. En annan respondent menar att utredningar också kan göras av ansvarig mentor och då kan det ta längre tid innan utredningen blir klar.

Av granskningens stickprov framgår att utredningar/kartläggningar i samtliga fall har föregått beslut om åtgärdsprogram. Merparten av utredningarna i våra stickprov är

¹² Se Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram. (SKOLFS 2022:334)

¹³ Svarsfrekvens 82 %

¹⁴ Anger svaret ”helt och hållet” eller ”till stor del”.

¹⁵ Medelvärdet och indexvärdet hamnar på en skala mellan 0-10, där 10 innebär att respondenterna svarar ”helt och hållet” och 0 ”inte alls” stämmer, däremellan finns svarsalternativen ”till stor del” och ”till viss del”.

gjorda i samma dokumentmall, *Utredning av en elevs behov av särskilt stöd*. Två äldre utredningar, från 2022, är gjorda i en annan mall. En fjärde utredning är skriven i löpande text och en femte är skriven i en mall för *Pedagogisk bedömning inför mottagande i grundsärskola*. Omfattningen på utredningarna sträcker sig från cirka en halv A4-sidan till flera sidor.

Av merparten av utredningarna framgår att både elev och vårdnadshavare har deltagit i utredningen. I färre än hälften av utredningarna, i stickproven, framgår vad elev eller vårdnadshavare har bidragit med i utredningen.

3.1.1 Bedömning

Vår bedömning är att utredning inleds i de fall där elever riskerar att inte nå betygskriterierna trots extra anpassningar.

Vi bygger vår bedömning på rektorers, lärares och elevhälsopersonals uppgifter i våra intervjuer och på gjorda stickprov.

Vi ser i våra stickprov att utredningarna har olika omfattning och att utredningarna i olika grad refererar till vad som framkommit från elev, vårdnadshavare och annan personal.

3.2 Samråd med elevhälsan

Elevhälsan i Sävsjö kommun organiseras i huvudsak på lokal nivå. Det betyder att kurator, skolsköterska och lärare med specialpedagogisk kompetens är organisatoriskt placerade under rektor. Den psykologiska insatsen köps in externt och rektorerna kan avropa uppdrag i form av utredning och handledning. Rektorer leder elevhälsans arbete på enhetsnivå bland annat i elevhälsoteam (EHT). Elevhälsans arbete samordnas dock av centralt placerad samordnare, tillika verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdslagen. Merparten av respondenterna upplever att elevhälsans organisation är ändamålsenlig. Elevhälsans personal upplever att samverkan mellan kolleger inom samma insats sker kontinuerligt under samordnarens ledning.

I intervjuer framgår att speciallärare, specialpedagoger, kuratorer och skolsköterskor kontinuerligt möter den pedagogiska personalen på skolenheterna. Strukturen för samverkan ser dock lite olika ut. Samtliga respondenter från enheterna menar att samverkan alltid sker med elevhälsan inför och under utredning av elevs behov av särskilt stöd samt i flera fall också i de åtgärder som vidtas. Det framgår emellertid att den psykologiska insatsen i hög grad saknas i det dagliga arbetet. Psykolog arbetar inte i en samlad elevhälsa främst förebyggande och hälsofrämjande, utan finns tillgänglig genom avrop för primärt utredningar, enligt flera respondenter. I någon del har rektor också haft kontakt med psykolog i handledningsärende. Rektorerna bedömer att det är svårt att bygga goda relationer med den psykologiska insatsen då upphandlingsförfarandet gör att tillgängliga psykologer kontinuerligt byts ut. Skolchefen påpekar att det i avtalet ingår för psykolog att även vara med i samtal och som rådgivare i det förebyggande arbetet och efter utredningar.

Av stickproven framgår att elevhälsans specialpedagogiska insats i flera fall är ansvarig för utredningar av elevers behov av särskilt stöd. Detsamma gäller för utvärdering av

åtgärdsprogram. I enstaka utredningar refereras också till andra insatser inom elevhälsan såsom den medicinska.

3.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att samråd i allt väsentligt sker med elevhälsan i samband med utredning av behov av särskilt stöd

Utifrån stickprov och intervjuer framgår att samråd sker med representanter för elevhälsan i samband med utredning av särskilt stöd. Stickprov visar att speciallärare eller specialpedagog i hög grad involveras i utredningen. Den psykologiska insatsen finns tillgänglig, men inte i enheternas dagliga förebyggande, hälsofrämjande och åtgärdande arbete, vilket är en brist.

3.3 Åtgärdsprogram

Åtgärdsprogram beslutas i mall som är framtagen specifikt för ändamålet. Mallen finns tillgänglig i ett digitalt system. Beslut om åtgärdsprogram dokumenteras och bevaras digitalt i samma system.

I granskningen har tre stickprov tagits från vardera skolenheten i urvalet. I tabellen nedan redovisas resultatet av stickprovskontrollen. Under rubriken anmärkningar redovisas avvikelser som vi bedömer utgör brister i förhållande till skollagens krav på vad ett åtgärdsprogram ska innehålla. Ett åtgärdsprogram ska innehålla:

- elevens behov (Elevs svårigheter ska inte anges.)
- åtgärder, som ska vara konkreta, utvärderingsbara och av dignitet som motsvarar särskilt stöd. (Stöd att komma igång, viss typ av instruktion, tillgång till dator eller viss programvara utgör inte särskilt stöd.)
- tid för uppföljning och utvärdering
- ansvarig för åtgärder och utvärdering, namn och titel
- beslutsfattare, namn och titel

Stickprov nummer	Utan anmärkning	Med anmärkning
1		<ul style="list-style-type: none"> - en punkt under elevens behov avser svårighet - alla åtgärder utgör inte särskilt stöd
2		<ul style="list-style-type: none"> - beslut av obehörig tjänsteperson¹⁶
3		<ul style="list-style-type: none"> - datum för uppföljning anges inte - beslut av obehörig tjänsteperson¹⁷

¹⁶ Beslut om anpassad studiegång får inte överlåtas av rektor. (3 kap. 9 § 2 st. Skoll)

¹⁷ Beslut om anpassad studiegång får inte överlåtas av rektor. (3 kap. 9 § 2 st. Skoll)

		- beslut undertecknat fem månader efter angivet beslutsdatum
4		- otydlighet vad gäller form och omfattning på åtgärder ¹⁸ - utvärdering är gjord, men resultatet av åtgärderna framgår inte
5		- otydlighet vad gäller form och omfattning på åtgärder
6		- otydlighet vad gäller omfattning på åtgärd
7		- vissa åtgärder utgör inte särskilt stöd - datumangivelse saknas i beslutet
8	X	
9		- beslutet delgivet före beslut om åtgärdsprogram
10		- en av insatserna utgör inte särskilt stöd - beslutet delgivet före beslut om åtgärdsprogram
11		- vissa åtgärder utgör inte särskilt stöd
12		- vissa åtgärder utgör inte särskilt stöd

Av stickproven framgår att samtliga beslut om åtgärdsprogram är fattade i kommunens mall. Utredningar, beslut och uppföljningar som har upprättats sedan det befintliga digitala systemet togs i bruk har givits ett aktnummer.

3.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att åtgärdsprogram delvis upprättas, där elevens behov av särskilt stöd, och hur det ska tillgodoses, framgår.

Vi ser positivt på att beslut om åtgärdsprogram i kommunen fattas i en mall. Vi bedömer att huvudmannens mall för beslut om åtgärdsprogram motsvarar lagens krav på vad ett sådant program ska innehålla.

Vi ser emellertid brister i flera av stickproven. I två fall har beslut om åtgärdsprogram fattats av obehörig tjänsteperson, vilket vi bedömer är en allvarlig formell brist. En annan formell brist utgör dateringarna. Beslut om åtgärdsprogram fattas den dag då rektor, eller den tjänsteperson som rektor eventuellt överlåtit beslutanderätten på, har

¹⁸ Med "otydlighet vad gäller form och omfattning" avses att det inte går att bedöma om insatsen är att betrakta som särskilt stöd, då åtgärderna som anges inte är konkreta eller kvantifierade i tid och tillfällen.

undertecknat beslutet. Delgivning av beslut ska därför inte göras före det att beslutet är fattat.

Av statistik ovan har framgått att andel elever med åtgärdsprogram i högre grad i Sävsjö kommun, i förhållande till rikets genomsnitt, korrelerar med andel elever som inte uppnår betygsriterierna. Vi bedömer dock att de åtgärder som anges i åtgärdsprogrammen inte i alla delar utgör särskilt stöd. Det kan bero på åtgärden i sig, till exempel att stödja en elev att komma igång, inte utgör ett särskilt stöd eller att det inte tydligt framgår i vilken form eller omfattning som en insats ska göras.

3.4 Åtgärder

Resurser till kommunens skolenheter fördelas främst utifrån elevantal med ett specifikt belopp för förskoleklass (40 963 kr/elev), årskurserna 1-6 (53 252 kr/elev) respektive årskurserna 7-9 (61 035 kr/elev). Förutom den volymbaserade resursen fördelas också resurser utifrån socioekonomisk struktur¹⁹. Vrigstad skola får lägst tilldelning, motsvarande 4 558 kronor per elev och Rörviks skola högst med 7 097 kronor per elev. Även tilläggsbelopp²⁰ fördelas till skolenheterna utifrån den socioekonomiska strukturen. För Vrigstad skola motsvarar resursen 1 352 kronor per elev och för Rörvik skola 2 105 kronor per elev. Ersättningen motsvarar totalt 2,7 mnkr och stärktes med 700 tkr år 2023. För asylsökande elever erhåller respektive 75 procent av sökbar asylersättning från Migrationsverket. Statsbidrag tillfaller i delar skolenheterna.

Under 2023 och 2024 har kommunfullmäktige avsatt extra resurser för att stärka arbetet med särskilt stöd. Nämndens presidium framhåller att dessa satsningar görs utifrån de behov som framkommit i dialoger mellan huvudman och rektorer. Enligt skolchefen uppgick satsningen 2023 till 1,4 mnkr varav 700 tkr utgjorde en utökning av tilläggsbelopp och resterande 700 tkr riktades till anpassningar av lärmiljön.²¹ Utökningen av resurs för tilläggsbelopp finns kvar 2024 jämte 200 tkr som avsätts för utbildning av elevhälsa och tjänst för översyn av inskrivningar i anpassad grundskolan.²² Även för 2025 planeras, enligt skolchef, för ytterligare extra satsningar motsvarande 3 mnkr bland annat för skolsociala team som ska skapas i samverkan mellan barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Representanter för elevhälsan menar att denna insats är angelägen.

¹⁹ De faktorer som beaktas är vårdnadshavares utbildningsbakgrund och om elev är invandrad för 0-4 år sedan respektive 2-6 år sedan.

²⁰ Tilläggsbelopp regleras i lag 10 kap. 37 och 39 §§ SkoL och berör bidrag från hemkommun till fristående grundskola. Tilläggsbelopp till kommunens egna enheter är inte reglerat.

²¹ Verksamhetsplan 2023, KF 2022-11-14 § 102

²² Verksamhetsplan 2024, KF 2023-11-20 § 127

Uppgifterna nedan visar undervisade lärares svar i Skolinspektionens skolenkät.

Särskilt stöd i enlighet med utredning	Avger positivt svar ²³	Index ²⁴
Tycker du att skolan ger stöd i enlighet med de behov som utredningar om särskilt stöd visar?	69 % / 60 %	6,0 / 5,9

Skolenkäten för undervisande lärare våren 2023, Skolinspektionen

Drygt två tredjedelar av lärarkåren i Sävsjö kommun menar att skolan "helt och hållet" eller "till stor del" ger elever stöd i enlighet med vad utredningen har visat att de behöver. Andelen är densamma som menar att behov av särskilt stöd görs skyndsamt. Det är dock färre lärare som anger "helt hållet". Omkring var fjärde lärare anger att skolan "till viss del" ger stöd i enlighet med de behov som utredningar visar. I intervjuer framgår att insatserna inte alltid kan genomföras så som planerat. Det kan till exempel handla om att ansvarig tjänsteperson behöver vikariera eller är frånvarande på grund av sjukdom, utbildning eller dylikt.

Intervjuade rektorer bedömer att elever med åtgärdsprogram huvudsakligen får ta del av åtgärder som motsvarar deras behov. Det är inte alltid självklart vilken insats som ska sättas in och därför följs åtgärderna upp och justeras vid behov. Beslutade insatser kan inte alltid göras i den omfattning som skulle behövas. Det gäller till exempel studiehandledning på modersmål, enligt ett par rektorer. Svårast, tycker rektorerna, det är att möta de komplexa behov som elever med intellektuell funktionsnedsättning har. Det handlar både om elever som har utretts och bedömts vara behöriga till anpassad grundskola, elever som ligger på gränsen och elever som inte har utretts därför att vårdnadshavarna motsätter sig det. En rektor upplever också att det är komplext att möta de behov som elever med språkstörningar har.

Intervjuade lärare och representanter för elevhälsan delar i hög grad rektorernas bild av att elever i behov av särskilt stöd får det, men att omfattningen inte alltid motsvarar behoven. Även lärarna tar upp svårigheten att möta de behov som elever med någon grad av intellektuell funktionsnedsättning har. Elever som har hög frånvaro eller saknar motivation för skolarbetet är också svåra att möta då de inte tar del av det stöd som erbjuds.

Representanter för elevhälsan menar att lokalernas ändamålsenlighet varierar mellan skolenheterna. På någon enhet upplevs det vara svårt att komma tillrätta med höga ljudnivåer, medan på en annan är det ont om lokaler för undervisning i mindre grupper. För elever med behov av anpassad fysisk lärmiljö finns det särskilda undervisningsgrupper vid de två högstadienheterna. Motsvarande enheter finns inte vid kommunens låg- och mellanstadienheter. Behovet av denna insats behöver analyseras, menar skolchefen. Det gäller att säkerställa att elever med autismspektrumtillstånd får tillgång till en lärmiljö som stödjer deras utveckling mot målen. Skolchefen ser vidare behov av att fokusera på elever som riskerar att inte

²³ Anger svaret "helt och hållet" eller "till stor del".

²⁴ Medelvärde och indexvärdet hamnar på en skala mellan 0-10, där 10 innebär att respondenterna svarar "helt och hållet" och 0 "inte alls" stämmer, däremellan finns svarsalternativen "till stor del" och "till viss del".

uppnå betygskriterierna i ett av ämnena engelska, matematik eller svenska/svenska som andraspråk. Det är vanligtvis ett underkänt betyg i något av dessa ämnen som gör att en elev inte blir behörig till gymnasieskolan, enligt skolchefen.

3.4.1 Bedömning

Vår bedömning är att åtgärder delvis genomförs som tillgodoser elevens behov av särskilt stöd och att åtgärderna följs upp i enlighet med åtgärdsprogrammet.

Av Skolinspektionens skolenkät och uppgifter i intervjuer framgår att elever i behov av särskilt stöd i hög grad får det, men att det kan brista i omfattning och till viss del i form.

Vi bedömer att andel åtgärdsprogram, utifrån den faktiska andelen elever som inte uppnår betygskriterierna i samtliga ämnen eller i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk, inte är för hög. I våra stickprov ser vi dock att flera insatser snarast är extra anpassningar. Det talar för att beslutade åtgärder inte fullt ut motsvarar de behov av mer ingripande eller omfattande insatser som eleverna har.

Vi delar skolchefens bild av att elevers behov av och förutsättningar för undervisning i anpassad lärmiljö behöver analyseras för att säkerställa likvärdig tillgång till anpassad lärmiljö för elever vid kommunens samtliga skolenheter.

3.5 Uppföljning

Barn- och utbildningsnämnden dokumenterar årligen huvudmannens systematiska kvalitetsarbete i en kvalitetsrapport. Den senaste rapporten behandlades av barn- och utbildningsnämnden vid dess sammanträde i september 2024. Nämnden beslutade att "notera informationen".²⁵

Graden av måluppfyllelse i årskurs 1,3,6 och 9 redovisas och kommenteras. Resultatet sårredovisas för flickor och pojkar. Även skillnader i måluppfyllelse mellan ämnena svenska och svenska som andraspråk redovisas.

I kvalitetsrapporten viks ett särskilt avsnitt åt särskilt stöd. Avsnittet inleds med de uppgifter som kommunen ska rapportera till SCB om särskilt stöd såsom beslut om åtgärdsprogram, beslut om särskild undervisningsgrupp, beslut om enskild undervisning och beslut om anpassad studiegång. I en förklarande text, benämnd *analys*, konstateras att antalet åtgärdsprogram i Sävsjö överstiger genomsnittet i riket. Orsakerna kan vara flera. Av "analysen" framgår att det är "viktigt att analysera vad orsaken kan bero på och att skolorna arbetar för att erbjuda rätt stöd till alla elever, oavsett åtgärdsprogram."²⁶

Av kvalitetsrapporten framgår också att antal elever i behov av särskilt stöd ökar och att det är en utmaning att möta behoven både vad gäller ekonomiska resurser och kompetens. För att öka elevernas möjligheter till en god skolgång behöver insatser genomföras tidigt. I rapporten noteras också att extra satsningar har gjorts på grundskolan i form av kompetensutbildning och inköp av tekniska hjälpmedel. I intervjuer refererar nämndens presidium och skolchef till dessa.

²⁵ BUN 2024-09-18 § 160

²⁶ *Kvalitetsrapport* (vt 2024) barn- och ungdomsförvaltningen, sid. 51

I ett särskilt kapitel kommenteras resultat av måluppfyllelse och enkäter. Utvecklingsområden identifieras såsom att undervisningens kvalitet och likvärdighet för flerspråkiga elever behöver öka och att elevhälsoarbetet behöver fokusera på närvaro. I en bilaga redovisas en sammanfattning av vad lärarna har kommit fram till i diskussioner på enhetsnivå utifrån specifika frågor om skolresultat. Lärarnas diskussioner sammanfattas på övergripande nivå vad gäller framgångsfaktorer och gemensamma utvecklingsområden. I en avslutning konstateras att det finns "betydande styrkor som kan utnyttjas för att förbättra inläringen", men också "återkommande utmaningar". Skolchefen menar, i intervju, att analysen behöver stärkas i kvalitetsarbetet. I dialogerna är analysen framträdande, men det är den inte på samma sätt i dokumentationen, menar skolchefen.

Årligen genomförs tre dialoger (förutsättningsdialog, verksamhetsdialog och resultatdialog) mellan representanter för barn- och utbildningsförvaltningen och respektive rektor. I verksamhetsdialogen, som genomförs i januari/februari, deltar också nämndens ordförande och skolenhetens kontaktpolitiker. I samband med denna dialog möter representanterna för nämnden också elever. Verksamhetsdialogen utgår varje år från ett beslutat tema. 2023 låg fokus på särskilt stöd och 2024 på elever med annat modersmål än svenska.

Minnesanteckningar förs under dialogerna. Resultaten av verksamhetsdialogerna utvärderades vid nämndens sammanträde i mars 2024.²⁷ Vad gäller de andra två dialogerna finns ingen spårbarhet i de senaste tolv månadernas protokoll, men anteckningar finns bevarade i kommunens digitala kvalitetssystem, enligt skolchef.

Intervjuade rektorer anger att nämnden följer upp arbetet på enheterna och därmed arbete med särskilt stöd i dialoger, både inom ram för det systematiska kvalitetsarbetet och genom kontaktpolitiker, och kvalitetsrapporter.

3.5.1 Bedömning

Vår bedömning är att barn- och utbildningsnämnden i allt väsentligt följer upp arbetet med särskilt stöd.

Vi konstaterar att barn- och utbildningsnämnden bland annat följer upp elevernas utveckling mot kunskapsmålen och deras upplevelse av trygghet och studiero. Vi bedömer att nämndens styrning av kvalitetsarbetet i allt väsentligt är ändamålsenligt bland annat genom struktur med dialoger, skriftlig samlad huvudmannarapport och inte minst genom uppföljning av särskilt utvalda områden.

I huvudmannens kvalitetsrapport redovisas statistik över åtgärdsprogram och åtgärder såsom beslut om anpassad studiegång. Vi bedömer att kvalitetsarbetet brister vad gäller att analysera måluppfyllelsen, det vill säga att identifiera orsakerna till densamma. Inte heller analyseras orsakerna till att antalet åtgärdsprogram i Sävsjö kommun med flera procentenheter överstiger rikets genomsnitt.

Det är positivt att jämförelser görs mellan flickor och pojkar och mellan elever som läser svenska och svenska som andraspråk samt att en övergripande bild av lärarpersonalens bedömning av styrkor och utmaningar på enhetsnivå görs. Det

---

²⁷ BUN 2024-03-20 § 59

Sävsjö kommun

Granskning av särskilt stöd inom grundskolan

2024-12-06

framgår också i allmänna ordalag vilka åtgärder som behöver vidtas för att utveckla utbildningen. Vi bedömer dock att dessa behöver förtydligas inte minst vad gäller insatser att vidtas på huvudmannanivå.

Det systematiska kvalitetsarbetet är ett av barn- och utbildningsnämndens viktigaste instrument för att styra skolväsendet i kommunen. Det är därför en brist att nämnden inte årligen beslutar om huvudmannens dokumenterade systematiska kvalitetsarbete utan nöjer sig med att notera informationen.

4 Samlad bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om barn- och utbildningsnämnden som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att arbetet med särskilt stöd (beslutsfattande med mera) bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att barn- och utbildningsnämnden, som huvudman för grundskolan, genom sin styrning och uppföljning i allt väsentligt säkerställer att arbetet med särskilt stöd (beslutsfattande med mera) bedrivs enligt skollagens krav och beslutade interna riktlinjer.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi barn- och utbildningsnämnden att:

- säkerställa ett ändamålsenligt och likvärdigt arbete (inklusive dokumentation) på enheterna vad gäller utredning inför beslut om särskilt stöd samt vad gäller formulering av elevs behov och åtgärder att vidta. (Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, SKOLFS 2022:334)
- säkerställa att det vid varje skolenhet finns tillgång till en elevhälsa som omfattar psykologisk insats som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande samt finns tillgänglig för samråd under utredning av elevs behov av särskilt stöd. (2 kap. 25 § och 3 kap. 7 § 2 st. SkoL)
- säkerställa att formella krav på upprättande av åtgärdsprogram, såsom att beslut fattas av behörig tjänsteperson och att uppföljningsdatum anges, uppfylls. (2 kap. 8 § och 3 kap. 9 § SkoL)
- följa upp förutsättningar för särskild undervisningsgrupp och enskild undervisning vid respektive skolenhet och vid eventuella brister åtgärda desamma. (3 kap. 11 § och 4 kap. 7 § SkoL)
- utveckla och dokumentera analys och åtgärder att vidta inom ram för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete (4. kap. 3 och 6 §§ SkoL)
- besluta om dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete. (4 kap. 3 § SkoL och 6 kap. 38 § 1 p KL)

Sävsjö kommun
Granskning av särskilt stöd inom grundskolan

2024-12-06

Datum som ovan
KPMG AB

Joakim Nertyk
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.